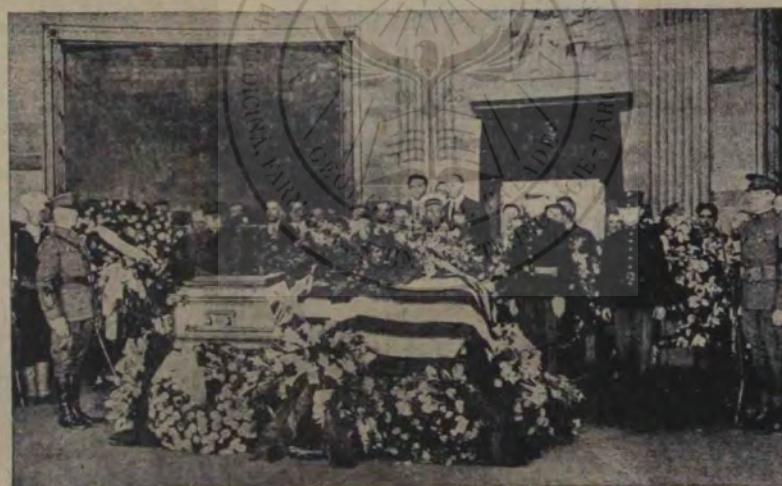

COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMEIATA
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR :
 SEBASTIAN · BORNEMISA

Catafalcul președintelui Harding în domul capitolului din Washington, înconjurat de-o gardă de onoare.

22 OCT 2019

REDACȚIA · SI · ADMINISTRATIA
 CLUJ · PIATA · CVZA · VODA · 16 =

ABONAMENTUL:

În țară pe 1/2 an Lei 60—
În străinătate pe 1/2 an Lei 100—
Un exemplar la chioscuri și librării 8 Lei
Anunțurile se taxează cu 2 Lei cm²

Funeraliile Președintelui Harding

La începutul lunii trecute s'a stins din viață președintele Statelor Unite ale Americii d. *Harding*.

Inmormântarea acestui valoros om de stat american a îmbrăcat un caracter cu atât mai național, cu cât corpul neînsuflit a fost adus din California și a traversat astfel în latul țării întreagă America, dând prilej tuturor orașelor de pe aceasta linie să se asocieze la aceasta pioasă ceremonie. Trenul funebru a părăsit orașul San Francisco în seara de 3 August cu destinația Washington. Pe întreg parcursul liniei ferate, care trece prin Statele Illinois, Indiana și Ohio sute de mii de oameni, între cari *foarte mulți români* au dat ultimul lor salut șefului dispărut al Americii. Atâtea coroane de flori au fost aduse în toate gările, încât trenul nu le mai putea transporta. Astfel a ajuns cu o întârziere de câteva ore la gara din Washington, la 7 August, către miezul nopții.

Noul Președinte Coolidge înconjurat de secretarii de stat aștepta la gară trenul mortuar. Trupele au dat onorurile. Siciul a fost așezat pe un afet de tun și condus în mijlocul unei mulțimi enorme cu toată ora întârziată până la „Casa Albă”.

A două zi dimineața siciul a fost transportat cu multă solemnitate la Capitolul Catedralei. Cortegiul, care se desfășura pe Bulevardul Pennsylvania a fost deschis de generalul Pershing, comandantul personal al escortei. Apoi venia senatorul Lodge în fruntea unui grup de personalități politice. În urmă încadrat de generali și amirali siciul așezat pe un afet de tun, tras de șase cai negri, și urmat de familia defunctului. Un al doilea grup precedat de o escortă de cavalerie îl forma președintele Coolidge, șeful

justiției d. Taft și fostul Președinte Wilson. În fine urmau corpul ambasadorilor și al miniștrilor plenipotențieri, membrii Congresului, înalții demnitari și funcționari ai Statului și numeroase delegațiuni.

Linștea impresionantă a acestui impunător cortegiul era din când în când întreruptă de sunetul loviturilor de tun trase la intervale regulate.

În momentul, când siciul a fost așezat pe catafalcul acoperit cu drapelul american, s'a oficiat un serviciu divin de o rară simplitate de către doctorul Freeman Anderson, capelanul președintelui Harding.

La acest serviciu n'au putut asista

decât vreo mie de persoane. În urmă însă accesul publicului a fost permis și mii de oameni au defilat în jurul catafalcului. A fost o neîntreruptă procesiune până la orele 5 seara, când ușile Capitolului au fost închise și cosciugul transportat la gară. Inmormântarea a avut loc după dorința defunctului la Marion, un orașel în Statul Ohio. Aceasta supremă ceremonie a fost desbrăcată de orice aparat oficial. De prezent președintele Harding, acest om muncitor și drept își doarme somnul de veci în cavoul familiei, o sobră capelă funerară, în vârf cu o cruce, cu întrarea garnisită cu tufe mari de iederă totdeauna verde.

După semnarea păcii dela Lausanne, Ismet pașa a fost primit cu mari ovații în Constantinopol. Instantaneul nostru îl arată mergând la ministerul de externe, în tovărășia mai multor prieteni.

Ismet Paşa la Constantinopol

Unul dintre membrii cei mai de valoare ai guvernului turc din Angora este fără îndoială *Ismet Paşa*, ministru al afacerilor străine. În conferinţa dela Lausanne isteşul turc a adus patriei sale cele mai mari servicii. Intransigenţa sa era cât pe aci să răstoarne din nou pacea în Balcani. Marile puteri, pentru a feri sudul Europei de un nou măcel au făcut Turciei toate concesiile posibile. Astfel după triumful Turcilor în Anatolia, executat prin exterminarea dominaţiunii greceşti în Asia Mică, guvernul din Angora implântă din nou stindardul semilunei asupra forurilor dela marea Egee şi cea dela Marmara şi ajung din nou stăpâni pe Constantinopolul ameninţat cu internaţionalizarea. Reîntronarea stăpânirii semilunei asupra Turciei europene se datoreşte isteşimei diplomatice a lui *Ismet Paşa*, care după semnarea tratatului dela Lausanne la 24 Iulie a mai stat câtă-va vreme în Elveţia, pentru a semna la Ouchy, la 6 August, tratatul particular cu Statele Unite. După aceasta a plecat la Constantinopol, unde i s'a făcut o primire entuziastă. Ilustraţia noastră din numărul de faţă reprezintă pe *Ismet Paşa* sosind la fostul minister al afacerilor streine, în compania lui *Adnan Bey*, guvernatorul oraşului, şi însoţit de un public numeros care-l aclamă cu entuziasm.

Monumentul unei eroine

Pe una dintre principalele pieţe ale oraşului Bruxelles s'a inaugurat la 21 Iulie monumentul eroinei *Gabriela Petit*, împuşcată de nemţi la 1 Aprilie 1916.

Silueta eroinei se ridică pe un soclu de doi metri. Figura reprezintă pe *Gabriela Petit* în momentul execuţiei, înfruntând cu un admirabil curaj gestul criminal al duşmanului. Pe faţa soclului este săpată în bronz următoarea inscripţie: „*Gabrielei Petit, împuşcată de Germani la 1 Aprilie 1916 şi în memoria femeilor belgiene moarte pentru patrie*”.

„*Am fost condamnată la moarte. Voi fi împuşcată mâine. Trăiască Regele! Trăiască Belgia! Le voi arăta, cum şte să moară o femeie belgiană*”.

„*Acest monument a fost ridicat*

prin subscripţie naţională la iniţiativa Ligii Patrioţilor”.

Se ştie, că populaţia belgiană a avut să îndure cele mai îngrozitoare cruzimi din partea duşmanului pe timpul invaziei germane. Multe femei au plătit cu moartea curajul lor şi devotamentul lor cătră ţară şi tron.

Gabriela Petit avea 23 de ani. Era foarte drăguţă. Logodită cu un

D-ra *Gabriela Petit*, care a fost împuşcată de germani.

tânăr, care plecase pe front, tânăra vânzătoare îşi vedea salvarea fericirii numai în salvarea patriei. De aceea s'a hotărât să-şi servească patria cum va putea mai bine. În colaborare cu mama sa adoptivă *Dna Collet*, ea a adunat şi a transmis comandamentului belgian informaţiuni preţioase, tocmai în momentul, când ţara suferea sub călcăiul duşman şi părea ştearsă de pe harta Europei, căci pierduse întreg teritoriul.

Intr'o zi tânăra fată a fost tradată. A fost rărită în prinoare la 20 Iulie 1916. La 1 Aprilie acelaş an a fost ţintuită la zid şi împuşcată. Dânsa a refuzat să ceară graţie unui duşman, pe care-l despreţuia. A refuzat chiar să fie legată la ochi şi a căzut strigând: „*Trăiască Belgia!*” Înaintea efigiei de bronz a acestei admirabile copile *Suverana Belgiei*, regina *Elisabeta* împreună cu fiica sa principesa *Maria-Iose* şi-a îndoit genunchii şi a depus o jerbă de flori.

Ambasadorul Franţei în numele Preşedintelui Republicii a acordat

eroinei cu titlul postum crucea „*Legiunii de onoare*”, şi a atârnat panglica roşie la baza statuei. Portretul, care-l dăm în numărul de faţă reprezintă ultima fotografie a acestei fetei, a cărei dragoste de ţară a înfruntat moartea.

O arătăm ca exemplu femeilor noastre.

Psalm*)

*Pre Domnul lăudaţi-L
Din trâmbiţe de aur,
Căci numai dânsul este
Al inimei tesaur!*

*Pre Domnul lăudaţi-L
Din cetere şi harpe,
Ca 'n veci să nu vă'mbie
Al îndoelui şearpe!*

*Pre Domnul laudaţi-L
Din flaut şi ţimbale,
Ca rozele şi crinii
Să vă suradă 'n cale!*

*Pre Domnul lăudaţi-L
Din strune şi lăute,
Ca 'n voi să împetrescă
Indemnurile slute!*

*Pre Domnul lăudaţi-L
In fiecare clipă,
Ca peste voi să'ntindă
A gândului aripă!*

*Pre Domnul lăudaţi-L
Atunci când vă loveşte,
Adesea îi încearcă
Pre cei care-i iubeşte!*

*Pre Domnul lăudaţi-L,
Cu sufletul fiţi gata,
Ca'n ziua judecâţii
Să dobândiţi răsplata!*

Al. T. Stamatlad

Datorie

*Vin ca să-ţi plătesc iubito,
Ce mi-ai dat: o sărutare;
Iaş dobânda mi-o vei pune
Cât vrei singură de mare.*

*Vezi, că duc adesea lipsă...
Poate-ţi cer şi altă dată!
Şi n'aş vrea să-mi spui în faţă:
Nu-ţi mai dau, ...eşti rău de plată!*

Băicoi

G. Ponetti

*) Din volumul de poeme religioase: „*Pe drumul Damascului*”, care a apărut.

DOI PRIETENI:

Clemenceau și colonel House

Se știe, că fostul premier al guvernului francez din timpul războiului d. Clemenceau, o figură de o rară energie, cu toată vârsta sa înaintată de octogenar, a făcut o vizită Americii pentru a lumina marea aliată de peste Ocean asupra motivelor, cari au îndemnat Franța

care au avut-o, dar ne înfățișează pe cei doi prieteni și stâlpi ai conferinței de pace într'o cordială familiaritate.

Bătrânul Clemenceau alături de amicul său pe o bancă din grădina cu bonetul său bătrânesc, cu mânușile sale de ață, cu mustața sa

Doi prieteni: Clemenceau, fostul premier francez primind vizita prietenului său colonelul House, la locuința sa de la țară.

să ocupe regiunea Ruhrului. După acest voiaj, întreprins către sfârșitul anului 1922, Clemenceau s'a retras din arena publică, continuând cu toate acestea să ducă o viață activă și încărcată de studii și cercetări.

Numele său însă n'a mai apărut în coloanele gazetelor.

O împrejurare fortuită a făcut să i-se deschidă din nou o rubrică de actualitate. O vizită în Franța a Colonelului House, amicul intim și confidentul politic al președintelui Wilson, a dat presei un nou prilej să se ocupe de „tigrul” dela Versailles. Colonelul House în trecerea sa prin Franța nu putea să nu cerceteze și pe fostul președinte al Conferinței de pace, de care îl leagă o strânsă prietenie. Se cunoaște rolul jucat în 1919 de „Eminența sură americană”, cum i-se zicea câteodată, când nu i-se dădea numele de „Sphinx” în urma discreției, ce o păstra asupra anumitor chestiuni la conferința dela Versailles.

Colonelul House, împreună cu soția sa a fost primit de d. Clemenceau la moșia sa simplă dar pitorească din regiunea Vendée. Aparatul n'a putut înregistra discuția,

aspră, galica reprezintă o figură intrată în legenda și în același timp și în istorie.

Pe noi Români nu ne-au prea iubit cele două figuri reprezentative ale aliaților noștri, ba au fost momente, când tigrul a profestat chiar fraze aspre la adresa noastră.

Cu toate acestea noi îi cinștim munca sa titanică depusă în interesul patriei sale, marea noastră prietenă, Franța.

Arestarea lui De Valera

Șeful mișcării revoluționare în Irlanda d. De Valera a scăpat întotdeauna dinaintea autorităților engleze, cari îl urmăreau cu asiduitate, fără însă a avea posibilitatea de a-l aresta. Aderenții lui îi pregăteau totdeauna culcușuri atât de sigure, încât cu toată energia și perspicacitatea poliției engleze, el se făcea nevăzut, imediat ce-și termina agitațiile în diferitele centre ale Irlandei.

După groaznicele zile ale războiului civil irlandez din orașul Dub-

lin din Iulie 1923 care a fost teatrul unor ciocniri sângeroase, De Valera a reușit să dispară și să-și păstreze o ascunzătoare tainică.

În același timp șeful revoluționarilor irlandezi dăduse cuvântul de ordine de a se opri ostilitățile. Începând cu 30 Aprilie acest an încetase chiar orice luptă de rezistență. Calmul se reștrânsese asupra întregii Irlande, când deodată alegerile generale din luna aceasta au început din nou să agite spiritele.

De Valera cu energia-i cunoscută nu putea rămânea imposibil față de o astfel de mișcare, de al cărei rezultat depindea în mare parte reușita luptelor sale.

Ori iată că telegramele ne aduc vestea, că ireductibilul „Președinte al Republicii irlandeze” care ținea un meeting pe piața orașului Ennis în comitatul Clare a fost arestat ca rebel la 15 Aug. c. din partea soldaților din trupele regulate engleze. În panica, ce s'a produs la sosirea trupelor, De Valera a fost trântit pe jos și călcat în picioare. Aproape amețit a fost ridicat de soldați și

De Valera, agitatorul irlandez la o adunare politică din Ennis, cu câteva clipe mai înainte de a fi prins și arestat.

transportat mai întâi la Limerick, apoi cu un mare lux de precauțiuni a fost dus la Dublin și băgat în închisoare.

Ilustrația noastră reprezintă pe De Valera aclamat de mulțime în mijlocul unei adunări electorale, înainte de a fi prins.

Din „Carnetul unei infrigurate”.

Dureri stinghere

15-VIII.

Ce lună plină de farmec.

Și totuși atâta tristețe, atâta melancolie dureroasă intruchipată în lumina ei palidă.

Câte amintiri nu-mi aduc razele ei, câte doruri nu-mi deschid într-una rana sufletului meu. Mă simt așa de stingheră, așa de părăsită. Sunt o călătoare în inima mea.

De-ar încerca fiecare picătură de rouă să spună un cuvânt din durerea mea, tot n'ar fi destule picături să le spună pe toate, pe toate.

Și stelele, cari altădată șirete clipeau din ochi spunând par'că, știm noi, știm noi... azi și ele par ochi înlacrimați, ochi triști întrebători, plini de tainică durere.

Ziua întregă caut să fiu veselă și nu pot, din când în când mai silesc un zâmbet, mai caut să aduc o rază de soare în sânul durerii sufletului. Iar câteodată par că uit, par'că sufletu-mi se contopește o clipă cu bucuria celorlalți și răd și eu; dar pe urmă... par'că m'apasă ceva pe suflet. Șaș vrea să plec, departe, departe, să caut nemărginirea visurilor mele.

Culegător al vechilor mele cânturi de seară, unde ești? Ochii tăi mi-au fost cerul visurilor mele, în ei voiam să deschid aripile dorului meu, să sbor spre nemărginirea lor stingheră.

O, tu n'ai gustat din cupa durerilor, prin sufletu-ți nepăsător n'a trecut, nu poate trece — poate niciodată — suflarea desnădăjduirii.

Și la ce mai spun toate acestea? La ce bun să-mi leg sufletul de „gluma” aceea omenească, aceea care se numește „dragoste”?

Plângi suflet nebun, plângi pe dărâmurile viselor tale pline de năzuinți deșarte; varsă-ți ultimele lacrimi. Ș'apoi când îți va seca izvorul lor, atunci bate-ți joc de tine însuși, răzi de prostia, de nebulna omenească.

Brazii din jurul meu își profilează umbra lor prin geam, își profilează tăcerea lor măreață, nepăsătoare.

Vânturi, furtuni au trecut peste vârful lor și nu i-au clintit.

Un greer cântă 'n iarbă cântul lui de fiecare seară, pentru unii trist, pentru alții vesel.

Luna își răsfrânge paloarea razelor sale peste creștetul munților,

printre ramuri de brad, pentru unii e tristă, plină de tainică durere, pentru alții veselă, plină de flori și cânt.

25-VIII.

Noapte...

Noapte în natură, noapte în suflet. În aer melancolia tristă, — o cântă și greerul ascuns în firele de iarbă.

Iar câmpia nesfârșită, nesfârșită în lumina slabă a lunii se 'ntinde spre infinit, ca sufletul în nemărginirea unei dureri.

Norii aleargă pe cer. Par niște animale uriașe, ce zboară împinse, gonite de o mână nevăzută. Iar umbrele lor aleargă pe pământ.

E sbuciumul sufletesc, e dorul fără margini, ce se ridică într'o speranță licărindă și se stânge în cenușa desnădejzii.

O flacără se vede pălpâind în depărtare, în spatele limbii de pă-

dure. Se aprinde tot mai mult, văpaia crește, cerul se încinge spre răsărit.

E speranța, licărirea speranței în deșertul sufletesc. Zadarnică speranță înăbușită prea curând de întunericul desnădăjduirii eterne.

E ziua. Razele soarelui țâșnesc vesele din spatele dealurilor. Mii de glasuri se 'nalță în aerul încă încărcat de aburii răcoroși ai dimineții.

Roua lucește pe firele de iarbă ca perle, ca lacrimi în niște ochi frumoși.

Raze ale soarelui, sunteți prea puternice pentru restrîștea unui suflet! Noaptea cu tristețea ei, cu mângăerile sale reci e mai potrivită să strângă la sânu-i fermecător o inimă stingheră.

Așteaptă până la noapte și voiu mai vorbi cu tine, tristețe fără nume.

MIA

Dezastrul mărcii germane

Banul german a suferit prin mijlocul lunii Iulie a c o depreciere, ca și care nu s'a mai înregistrat niciodată în finanțele nici unei țări. Dollarul american, care corespundea la 2 Iulie încă la 160.000 de mărci, se cumpără la 31 Iul. pentru 1,100.000

ciar ne mai pomenit a născut și ultimele mișcări anarhice din Germania, care au izbucnit în mai multe orașe, amenințând cu faliment total această țară. Cu toată deprecierea aceasta îngrozitoare a mărcii, statul n'a încetat totuș să scoată mereu

Tragedia mărcii germane: Populația berlineză mergând la spectacole, își scoate biletele de intrare dând în loc de mărci alimente: cărnați, cartofi și altele.

de mărci. Această depreciere a mărcii a continuat cam până la mijlocul lunii August și anume până la constituirea cabinetului Stresemann. Guvernarea acestuia n'a mai putut însă schimba nimic în situația creiată a mărcii, care s'a depreciat aproape până la zero. Acest dezastru finan-

de subt presă bancnote nouă, care se imprimă într'o măsură neînchipuită. O mulțime de publicații au fost nevoite să-și suspende apariția numai pentru că mașinile lor de tipar trebuie să tipărească bancnote. În ultimele săptămâni circulația fiduciară a crescut dela 10 la 20 de

trilioane pe zi, imprimându-se bancnote chiar și de câte 100 milioane mărci.

Situația aceasta precară a produs anumite particularități destul de pitorești. Așa de pildă teatrele și alte stabilimente publice au renunțat să mai pună în vânzare bilete de intrare pentru monedă, instituind plata în natură și stabilind prețurile locurilor în cantitate de cartofi, de ouă, de legume ori de fructe. Cât privește pe industriași și comercianți, aceștia se opresc cu camioanele înaintea băncilor spre a putea ridica mărcile de hârtie, de car au lipsă la plata lucrătorilor.

O copilă spune:

*Pe gura-mi purpurie-ardea
Sărutul tău inveninat —
Dar: negru, înaintea mea,
Sta spectrul negrului păcat —*

*... Nam mai trecut pe calea ta ...
Tu-ți sterseși urma prin străini ...
— Vezi dragă, astfel inima
A fost să mi-o 'ncunun cu spini.*

George Voevidca

Morminte

*Sunt în amurguri clipe sfinte,
Și ceasuri ne'nțelese 'n care
În cimitir printre morminte
Ne duce-o tainică chemare.*

*Umlâm cu ochi pierduți în zare
Printre mormintele 'nvechite,
Când visurile noastre toate
Se reintorc în noi, sdrobite.*

*În zarea-amurgurilor roșii
Când pacea visurile-și țese,
Coboară 'n noi melancolia
Unei dureri neînțelese.*

*Ne cade-o lacrimă pe față,
Și fără să voin, ne vine
Să 'ngenunchem tăcuți, alături
De șirul crucilor bătrâne ...*

*Și, dacă rătăcim adesea
Prin cimitir în ceasuri sfinte,
E că în sufețele noastre
Adânc, purtăm și noi morminte ...*

Teofil Bugnariu

Expoziția de pictură și sculptură din Timișoara

„Asociația Bănățeană de arte frumoase” a deschis la 28 August a. c. cu ocazia sărbătorilor Astrei o expoziție în castelul Huniade. Până acuma au fost reprezentați numai artiști bănățeni cu 268 tablouri picturale, cu 34 lucrări sculpturale și cu opere de artă decorativă și industrială. Dintre pictorii expozanți se remarcă domnul Iosif Ferenczy portretist, care isbutește a da figurilor sale de păstor viață în rumeneala apusului de soare în stepă, dansatorilor săi din horile ungurești, sau poporului său maghiar eșind din biserică. Isbutește să-și reliefeze „Magii de la Răsărit” din clair-obscurul rembrandtian și nimereste coloritul florilor în „mușcate”, „Trandafiri” și „Maci”. Domnul Ferenczy este cel mai bun portretist al acestei expoziții, tot odată este și un bun colorator de flori.

Frăgezimea florilor și armonia culorilor mai bine o exprimă domnul Virgil Simionescu în „Anzaldele” sale. „În orologiul vechiu” ne isbește relieful plin de expresiune și minuțiositate care caracterizează și portretul lui „Coriolan Brediceanu”. Domnul Simionescu este un pictor de atelier cu simț rafinat, cu tehnică minuțioasă, cu colorit armonic. Posedă multă discreție, însă când iese din atelier, peisajele sale rămân fără căldură. În punctul acesta se întâlnește cu dl. Ferenczy. Nici unul nu are darul de a revărsa peste peisajele sale atâta căldură ca dl. Ioan Isac. Peisagiile dlui Isac rupe din natura noastră de la țară conțin motive românești, case simple de la sat, colibe sărăcăcioase cu șindrila ruptă, cu punți primitive, cu garduri strâmbe, cu câte o țarancă torcând sau câte un vre-un car cu boi plāvani. Peste toate se revărsă căldura soarelui nostru. Dintr-o ochire simțim frăgezimea soarelui de primăvară din tabloul Nrul 218, iar la cea dintâi privire ne isbește căldura soarelui de vară din tabloul 208. Expresivitatea graduală a căldurii prin combinațiunea culorilor, mișcarea ritmică a aerului și în fine închegarea diferitelor culori într-o armonie ne îndreptățește să credem că dacă dlui Isac i-s'ar da posibilitatea materială să facă studii în

străinătate și să se perfecționeze și în desenul portretelor și figurilor ne-ar da opere de mare valoare. În contrast cu seninătatea aerului, cu lumina peisagiilor dlui Isac, ne reflectează domnul Liuba scene închise din orașul Praga. Tablourile sale au un aer fumuriu, un miros de fabrică, sunt rupte din umbra orașelor, în ele predomină combinațiunile surii, pe când în ale dlui Isac predomină cele galbene și roșii.

Pe când dl. Isac este pictorul aerului uscat, domnul Szuhaneck este măestrul apei, al umezelei. Subiectele sale sunt aproape toate bărci cu maluri de mare, luminate de un roz, sau un roșu al soarelui, care prin razele sale vibrante, parc-ar mișca apa sub bărci. Obișnuit cu apa, pe uscat șchioapătă când vrea să facă vre-un peisajiu. Portretele sale sunt bunișoare.

Domnul Minișan favorizează culorile roze-violete. Reușește mai bine la flori decât la peisagii. Mai multă energie i-ar ridica gradul expresivității, care este împedecată și prin lipsa unei perspective precise; într-un tablou munții sunt prea în plan.

Domnul Scholymassy are acvarele minuțioase, dragălașe; domnului Toader îi lipsește armonia în coloritul florilor și peisagiilor, mai bine e în acvareluri. Domnul inginer arhitect Kraus expune exclusiv tablouri de fabrici și stabilimente industriale aproape exclusiv din Reșița. Domnul Novac exprimă prea sumar, prea spălăcit și de multe ori bizar alegoriile sale incontrolabile. Domnul Lenhardt este numai un pictor decorativ; Domnul Baba (Tatăl) expune un cap de țigan plin de expresiune. Domnul Văradî reprezintă arta decorativă, industrială; Domnul Sinkovich este un caricaturist; iar domnul Szohátzky și doamna Szohátzky au placarde bune și acvarele reușite.

Sculptura nu ne prezintă nimic deosebit. Busturile de ghips ale domnului Sipos dau dovadă de o tehnică mai sigură ca a dlui Rubletzky, căruia îi lipsește precizia analizei anatomice. Basso-relieful domnului Sebök este lucrarea sculpturală cea mai valoroasă a expoziției.

N. J.

**Dacă doriți
zaharicale
fine, cereți**

Lloyd 1356 13-26

'MELISSA'

CLUJ

TELEFON

6-48 și 6-65

Ghiță Berbec

Noaptea se lăsase rece și grea din cerul întunecat, peste întinsurile îngălbenele de toamnă și cuprinsele în veșmântul ei negru toate tufele și copacii care păreau un fel de ființe necurate, îndoliate, ce se le-gănau a lene în dreapta și la stânga, după bătaia vântului ascuțit — pur-tător de gemete târzii și urlete îndepărtate, ce răscoleau adâncurile.

Norii, ca niște balauri uriași se încolăceau pe cer în svârcoliri sugrumate, se rostogoleau unii peste alții, ca niște dihanii infuriate, și rar de tot lăsau să se întrevadă câte o stea, sau colțul unei de-un galben rece și mut. Lintoliul rece și pătrunzător al brumei argintate se'ntinsese nevăzută peste tot și amorțite întinderile ca o posghiță țesută de somn și din moarte.

Ghiță Berbec s'a sculat din pat, și-a trosnit oasele într'o întinsură bruscă — s'a frecat la ochi — și cu mâna lui păroasă și butucănoasă și-a legat curelele opincilor, încet, strâns cu nădejde, aruncând rar privirile afară prin ochiul de geam strivit în strângerea pereților de vâlătuci. Când isprăvi își luă su-manul pe spate, pipăi luleaua și tutunul să nu le fi uitat acasă, și-aruncă pușca plină de halice pe umăr, își înfipse cuțitul la brâu și dădu să iasă.

— „Ghiță, mamă, îi friguroasă noaptea și-i tare întunerec” se auzi glasul plângător al mamei.

„Hm... că doar nu's copchil”... mormăi Ghiță printre buze, și trântind ușa după el din doi pași apă-săviți în pământul ce se sgâlțâna sub loviturile lui, se trezi în mijlocul drumului umed ce ducea la șes.

Înalt, puternic, cu corpul ca de oțel, cu părul răsfirat pe frunte sub căciula lui de oae, părea un urs ce iese morocănos din vizuine. Su-flet aspru, cu ochii totdeauna în-crunțați, cu mâna grea, și învățat să nu i se pună nimeni în cale, el era cel mai temut vânător de rațe și de prepelițe de pe Prut și din lacurile mărginașe — fără să jină seamă de-i boeresc sau nu, căci încă nu a fost până acum nimeni care să îndrăznească să se măsoare cu el. Era ocolit pe cât se putea — de flăcăii din sat, iar fetele nu prea primeau bucurioase tovrășia acestui lup de baltă, crunt și fără lipiciu. Nu-i vorba că nici el nu prea făcea mult târg cu fetele. Numai una, aceea... o!... și Ghiță Berbec își urma drumul la vale, spre baltă, cu

gândul la rațele sălbatece din stu-hăriș și la dansa. Nu-i prea era lui de vânat. Dar casa par'că-l apăsa, par'că-l strângea între pereții ei de lut — și eșise la larg, să respire, să gândească, să se simtă liber a se mișca în voe. Da, să se simtă liber.

Vântul începuse a bate mai cu putere, rece, chinuind groaznic ramurile bietelor tufe, iar norii se fă-cuseră mai groși mai întunecoși, de nu se zărea la doi pași, în întune-rec. Numai ochii cei ageri și drumul atât de cunoscut îl făcu pe Ghiță să nimerească balta.

Ca niște ziduri nepătrunse, înfio-rătoare, se ridicau trestiile la mal, drepte, și un foșnet, prelungit, adânc, ca un plâns din fundul pământului se înalță din ce în ce mai puternic din legănarea chinuită ner-voasă, repetată dar nevăzută a stu-hărișului, căruia doar vârful îi părea un șarpe negru, uriaș, ce se ondula în mișcări repezi, repetate, deasupra unui cazan cu smoala. Părea că mii de dihanți fug în lungul și în latul acestei mări de trestie care foșnea când mai aproape cași când cineva ar eși din ea, când mai departe, de par'că o turmă de porci ar alerga urmărită de lup căleând totul în picioare.

Dar Ghiță Berbec ocoli malul, în-fesat cu trestii și ajunge la deschizătura unui lac limpede, unde, lângă mal, lotca lui îl aștepta, lovită mănios de pământ, legănată apoi în salt pe unde și iar lovită repetat de malul întelenit de rădăcini. Ghiță se așează jos: „Nici urmă de vânat... Mai bine nu mai veneam... Doar așa, ca să nu zic că n'am fost”... A stat pe mal ca un ceas, gândin-du-se. Vântul a mai încetat și pe neașteptate, doi nori s'au dat puțin în lături, lăsând să se vadă luna, roșie, ca un ochiu îngrozitor, ațintit spre pământ... Și pe apa, neagră ca smoala, se așterne o cărare de sânge roșu, ca pe niște trepte mișcătoare, ce se nălțau lin neregulate, începând dela picioarele lui Ghiță și până'n partea cealaltă, o dără de sânge, lată ce clocotea ușor și aluneca încoace, din ce în ce mai lată și mai roșie.

Ghiță deslegă lotca dela mal, își luă pușca alături, sări în lotcă și mână ușor spre mijlocul lacului. Un par lung, bătut acolo, servea pentru a prizoni lotca noaptea, când Ghiță sta la pândă înăuntru. Il ni-meri, se prizoni de el, se așează în fund și privi înainte, spre stufărișul încă frământat de înfiorările unor

mai slabe bateri de vânt. Iși aținti ochii înainte, atent și... întâia oară în viața lui, tresări de frică. Par'că din stuhărișul nepătruns la orice nouă frământare, era gata să iasă cineva... cineva de care fără să vrea, îi era frică. Stătu așa câțva timp, dar obosit de această încordare ner-voasă, se'ntoarse supărat pe spate, își puse pușca lângă el, își încărcă luleaua cu tutun, o aprinse și se lăsă în voia gândurilor.

..... „hm... i-am spus-o... A crezut că eu sunt Nițu lui Ivașcu... la urma urmei putea să n'țieagă el că eu nu degeaba joc numai cu ea... Dar ea!... ea-i tot așa de vinovată ca și el... Putea să-i spună drept... își căută el singur de drum... Nu, tot el... El a știut bine că nu glumeam... Ei... și ce-i dacă l'am omorât? ...Știe cineva? ...Dacă'r ști jandarmii ori primarele ar trebui să fug din sat... dar așa... toți îl cred dus la vale... Buuun tot n'or să afle ei...”

...I-am băgat cuțitul în beregată, da' nu vrea să moară... m'am chinuit... se zbătea ca un drac... dar de-acu au racii hrană... Păi, eu i-am spus-o: „Măi hlângăule, ai să-mi dai socoteală odată... și i-am scrâșnit... știe el... Adică m'a crezut prost... Prost Ghiță Berbec...”

...Când l-am pus la pământ și i-am pus genunchiu'n piept, măi-mai să mă salte... „păi avea el încredere în puterea lui... he, he he... adică Ghiță Berbec mai slab... he he...”

... O apă largă, largă, fără mar-geni, și neagră și valurile se înăl-țau pizmașe în sus, de par'că apa ar clocoti în clocote mari, mai mari ca mușuroaiele de furnici... Și un pod, un fel de pod la mij-locul apei aceștia neagră ca smoala, un pod îngust și fără capete... și malul nicăeri, ci tot o întindere oarbă, de apă întunecată, clocotind mereu din ce în ce mai tare... Și deasupra un cer luminat, un fel de zi albă, cu o lumină subțire amestecată cu un fel de praf aurit... și-i atâta lumină de fură ochii, orbește, și nici un soare nu-i sus. Nici cer albastru, ci numai o mare nemărginită, de lumină nemășcată — o pace senină, incremenită în atâta lumină nemășcată.

Jos, pe podul cutremurat de clo-cotele mării, el, Ghiță Berbec, în genunchi, și niște cue care prind podul îl înțeapă aspru și-i intră în carne. În fața lui Maica Domnului, cu un tulpan mare, negru acoperită pe cap, cu o fustă mare cenușie, până la călcăe, cu fața smolită, slabă, cu ochii ațintiți spre el,

Maica Domnului cea din biserică, pe care-au scos-o, ca să ploaie astă vară. Iar în brațe, în partea stângă, cu amândouă mâinile ținea o icoană, și pe icoană Isus, da, Isus cel mic, cu ochii mirați, deschiși, întrebători, spre el. Iar alături, în picioare el... Sandu Florea, pe care-l omorâse, lung, mai lung decât era, cu fața albă ca varul, cu o pielică subțire întinsă pe oasele galbene, cu ochii duși în fundul capului, cu o gaură mare în gât, de unde curgea sângele în jos, pe haine, ... și pornea dără, roșie, arzător, spre el... iar la picioare, pe podul ce se clătina de vânt, cuțitul... cuțitul lui, pe care l'a aruncat în lac, odată cu trupul mortului.

Ghiță Berbec, cu gura rece, cu dinții înceștați, cu limba amară, cu ochii opriți dureros în loc, ascultă și privește. Sandu Florea, deschide gura și un clănțanit repetat de oase lovite, lasă să se vadă prin două șiruri de dinți albi, lați, ca de cal, ieșiți înainte, fundul gurii lui, ... oase albe, înșirate în fund, fără nici un fir de carne pe ele...

* * *

..... „și pentru asta, într-o noapte, când am plecat la Galați... îmi ese 'nainte, mă lovește'n cap, m'a pus jos și mi-a sfredelit de patru ori beregata cu cuțitul, a scrâșnit... și râdea la mine, râdea ca necuratul... și-i curgeau fărâșături de dinți și sânge din gură peste fața mea”...

Ghiță Berbec, pironit de podul legănat pe marea de smoală tremura, îngrozit și nu-și putea lua ochii dela clănțănăla dinților acelor mari, albi, amenințatori, și dela șirul de oase desvelite de carne din fundul gurii. Și la orice legănare a podului cuele dela genunchi creșteau, mai mari, enorme, îi intrau în genunchi tot mai sus, și o durere pătrunzătoare-i sfâșia măruntaele. Maica Domnului se uita la el, îl măsura din ochi, își încreși buza de sus, dete din cap, se uita la Sandu și o lacrimă mare de argint înflăcărat se coborî în jos pe haina cenușie... Și o fâșie de lumină se coboară de sus și șapte ingeri luară pe Maica Domnului sus, iar noaptea neagră se coboară la loc, marea înfuriată, mănăta de o vijelie neprasnica salta podul, îl întorcea pe-o parte și pe alta. Sandu Florea sta drept, cu o lopată în mână, și pe el nu-l legăna podul, cu toată furia mării. Și groaza morții îl cuprinde pe Ghiță Berbec. Caută să se apuce de mâinile de ceva ca să nu-l răstoarne, dar de-

getele i se desghiocau de carne până la os în cuele podului rămasse afară. Și marea neagră urla, și munți negri de smoală se înălțau cât omul, podul părea un fulg în urletul iadului acestuia, numai Florea sta drept zămbind batjocoritor, lângă el. Un val întoarse podul și-l răstoarnă, și Ghiță Berbec aluneca în valuri și valurile erau pe sus și-n jos, și smoala i se scurgea pe gură, prin urechi, pe nas, în stomac, îl ineca, îl sufoca, nesuferită, și nu putea să înghiță, vrea să se agețe de pod, dar decât ori punea mâna, Sandu Florea, grozav, cu dinții clănțându-i aproape de ochii lui, îl lovea cu lopata peste mâni, și o durere enormă, nemăsurată, îl paraliză, scapă podul, și valurile-l duceau iar departe, și dihanii îngrozitoare, șerpi slinoși, cu limba im-bălată și deavoli cu coarneaule îndoite, și raci cu cleștii de foc se roteau în jurul lui, prin mare, voiau să-l prindă, să-l înghiță, să-i rupă măruntaele, să-i scoată ochii.

Și o frică grozavă, de moarte îi stânsese suflarea și mai ajungea lângă pod, dar iar îl lovea Sandu Florea peste mâni, și iar se trezea departe, între dihanii uriașe, cu gurile căscate, de unde-l înălțau valurile să vadă depărtându-se pe pod Florea, ca un punct de lumină într-o bezna fără de hotar, și iar se trezea lângă el, pentruca iar să se chinuiască așa, — un chin grozav, înfricoșător, fără seamăn. Carnea i se încrețise pe trup, smoala se uscase de două degete pe frunte.

... deodată, marea ia foc, valurile sunt de flacări și un fum înecăcios de pucioasă se amestecă în lung și-n lat, cu întunerecul. Și flăcările-l ard, de pretutindenii, se strâng în juru-i, îi intra în ochi, în gură, în urechi, îi ard inima, îi frig creierii care sfârâie, îl distrug, coborându-l ridicându-l, și iar îl coboară, se încolăcesc ca șerpi enormi în jurul lui, pe când pe crestele valurilor, zărea, zimbând bajocoritor, pe Sandu Florea, ca un punct alb în întunecimea fără margini. Un pocnet necuprins sgudui marea care se frânse 'n două.

Ghiță Berbec se trezi brusă, speriat, zăpăcit. Un fum înecăcios și o usturime ascuțită îi ardea la piept, și flăcările îl cuprindeau din jur în jur, în noaptea întunecată, pe când valurile loveau năprasnica coaja de nucă în care se ghemuse. Lotca ardea, aprinsă de de luleaua ce-i scăpase din gură. Desorientat, nebun, sări în apă. Valurile veneau repezi, grăbite, îl

loveau în ochi, în gură, în nas îi biciuiau fața, răceala îi îngheță mâinile și picioarele, îi tăe puterea și-o groază de moarte, fără margini îi cuprinse ființa, în invălmășagul valurilor care clipoteau asurzitor în juru-i. Luna își scosese iărăși dintre nori ochiul ei roș, amenințător, și vărsase pe loc o dără de sânge încheștat, ce ferbea înăbușit în valuri groase și izbucnea în sus, furioase, înecându-i gura, stropindu-i fața, cu pete care-l frigeau, vântul urla în stufăriș, mai groasnic ca înainte.

Chița Berbec începu a înota, înconștient, purtat de valuri... dar de-odată, din întunerecul nopții, un schelet lung, groaznic, cu dinții rânjiți clănțanind, cu o lopată în mână, îi eși înainte, aținându-i calea. Vru să abată, dar scheletul, amenințător îi eși în cale și o lovitură puternică simți în vârful capului care-i sună a gol, se scoborâ în apă, iar ieși la suprafață, dar iar scheletul, cu ochii mari cât rubla, verzi, duși în fundul capului rotindu-se amețitor în orbitele goale, schânteiau, hipnotizându-l, îi eși înainte, și iar simți o lovitură în cap. Se scoborî din non, subit în apa rece, tăioasă, care-i intra fără voe pe gură, se zbătu puternic ca în ghiarele deavolului și iar eși la suprafață.

Scheletul lăsă lopata din mână, veni până la el, și pe când Ghiță Berbec se lupta cu valurile înfuriate, două mâni lungi, albe, fără carne, cu oasele ciocnindu-se unele de altele, i se lipiră în jurul gâtului, strângeau puternic, tot mai puternic, apropiindu-l din ce în ce de ochii aceia verzi, grozavi, strălucitori, ce se învârteau amețitor în orbitele goale, albe.

Înceștat cu scheletul se duse la fund.

Deasupra, luna își închise ochiul ei însângerat, peste valurile clocoțitoare ale lacului, pe când stufărișul urlă, de parcă un popor de dihanii l'ar fi călcat în lung și 'n lat.

CONST. CRIȘAN

1 FRANC = 7 LEI

La librăria LEPAGE

pentru editurile casei
MASSON-PARIS

Pentru alte ed. franceze, cel
mai mare favor de schimb

Cereți catalog!

In colț, la casa cu ostrețe...

In colț, la casa cu ostrețe,
Cu poarta 'naltă, meșterită,
Sunându-și ramurile-a toamnă
Plângea o salcie despletită...

Dar la ferestrele 'n lumină,
Sub boltitura de șindilă,
Drumeții toți 'avură parte
De-un zâmbet dulce de copilă.

Și toți drumeții se'ndrăgira
De sfânta ei sburdălnicie —

In colț, la casa cu ostrețe
Era atâta poezie...!

... Dar ce tulburătoare taină
Și-a 'ntins aripa-i de tristețe,
Că-atât de veștede-s azi toate
In colț, la casa cu ostrețe...!?

Cea salcie 'n poarta meșterită
Tremurătoare doină-și curmă,
C'o tainică cădelnițare
Cernându-și frunzele din urmă...

Din geamul mărturie însă,
Atâtor cântece și glume
Azi nu mai zboară nici o rază
Și nu mai râde nime 'n lume.

... Arar de tot doar, o jemea
Și-arată-o umbră ca de moartă
Stând ore 'ntregi pierdută 'n gânduri,
La fel cu salcia din poartă.

Teodor Murășanu

Toamnă

Frunze triste 'ngălbenite
Spre pământ încet se lasă.
Rândunele 'nbătrânite
Se ridică oboseite
De sub streșina de casă.

Toamnă lungă și pustie
Peste țară se întinde.
Vânturi reci încep să vie,
Iar pustiul din moșie
Tot mai mult pământ cuprinde.

De mânia vremii grele
Au plecat în țări streine
Și cocori și rândunele
Ducând gândurile mele
Și nădejdea spre mai bine.

Codru-și plânge cântăreții
Și podoabele trecute.
In sclipirea dimineții
S'au stins semnele vieții
Și mărirea avute.

Câte-o floare 'ntârziată
Pe câmpie mai tresare.
Nori vrăjmași în zări 'arată
Aducând cu ei de-odată,
Un trist cântec de 'ngropare.

Ioan Berghia

Lumea pierdută

Roman de A. Conan Doyle

— Urmare —

CAPITOL XII.

„A fost înfiorător în codru“.

Am fost amintit — sau poate nu am amintit, fiindcă memoria îmi face nebune feste în zilele aceste —, că eram plin de mândrie, că trei așa mari oameni, ca tovarășii mei, îmi mulțumiră că am salvat sau cel puțin am ameliorat mult situația expediției noastre. Ca cel mai tânăr din partid, nu numai dupe ani, ci și în experiență, în caracter, în cunoștințe, în tot ceea ce face pe un bărbat, am fost umbrat dela început de înălțimea tovarășilor mei. Acum m'am ridicat și eu. Mă încălzea la inimă gândul acesta. Vai, ce amară e în urmă gloria urmată de cadere! Raza de mulțămire, care îmi dăduse o oarecare încredere în puterile mele, avea să mă ducă, în chiar noaptea aceia, la o aventură, cea mai îngrozitoare, pe care am avut-o în viața mea, și care s'a sfârșit cu o prăbușire, la care, de mă gândesc, mi s'a face și acum rău.

„Iată cum s'au petrecut lucrurile. Eram prea agitat în urma aventurii mele din copac, și m'am căznit în zădar să adorm. Summerlee stătea de pază, șezând plecat deasupra focului stâns de jumătate, o figură unghiulară rigidă, cu arma cruce peste genunchi, cu barba de șap înțepându-i pieptul, cum moșia din cap. Lordul John zăcea tăcut, învelit într' un poncho sudamerican, iar Challenger sforăia de răsunau pădurile. Luna plină se ridicase, aerul era binișor rece. Ce noapte de plimbare! De odată îmi trăzni prin cap: „De ce nu m'aș plimba puțin?“ Presupunem, că mă îndepărtez neobservat, o iau binișor până la lacul central, și dimineața mă prezint de nou în tabără cu o preciză descriere a locului pe unde am umblat — nu aș fi din clipa aceia un tovarăș și mai vrednic și important? Și atunci, dacă insistă Summerlee, și găsim vre-un mijloc de a ne coborâ, ne putem înapoia în London cu pricize cunoștințe asupra misterului din mijlocul platoului, până la care eu singur am putut pătrunde, eu singur dintre toți. Imi fuge gândul la Gladys. „La tot pasul ai privilegiu de eroizme“, al ei. Mi se părea, că-i aud aievea vocea, care îmi repeta aceste cuvinte. Mă gândii și la McArdle. Ce

articol de trei coloane, pentru gazetă! Cum mi-aș întemeia deodată o strălucită carieră! În proximitate război, fără îndoială aș fi trimis corespondent. Pusei mâna pe o armă — buzunarele îmi erau pline de cartușe — și ferind spini de la intrarea în tabăra noastră, mă strecurai afară. Ultima privire mi-a adus imaginea lui Summerlee, adormit deabinele —, cea mai necredincioasă sentinela din lume — moșăind din cap deasupra jăratecului.

Abea am înaintat o sută de yarzi, când am regretat deja graba hotărârii mele. Poate am mai amintit undeva în cursul cronicelor mele, că eu sunt o fire cu mult prea imaginativă, decât să pot fi un om cu adevărat curajos, dar că am o adevărată oroare de gândul de a fi crezut fricos. Și singur aceasta a fost puterea, care m'a împins înainte. Nu puteam să mă întorc, fără să fi săvârșit nimic. Chiar dacă tovarășii mei nu ar fi găsit nicicând că am plecat și că, apoi, de frică m'am întors cu mâna goală — mi-ar fi rămas pururea în suflet o rușine insuportabilă. Și totuși mă înfioram la gândul aventurii în care m'am aruncat, și aș fi dorit să mă fi putut retrage în mod onorabil.

A fost îngrozitor în codru! Arborii erau atât de deși și crengile își îmbinau deasupra frunzișul bogat, încât lumina unei nu pătrundea până la mine; doar ici și colo desenau pe cerul instelat crengile înalte câte un bizar filigram. Dupece mi s'au obișnuit încânta ochii cu întunericul, am putut distinge, că aici subt arbori sunt diferite nuanțe de întuneric: erau locuri în care mai zăream câte ceva, pe alt unde se deschideau umbre negre ca carbunele, parcă erau guri de peșteri, făcându-mă să trec în fugă pe dinaintea lor. Imi veni aminte țipetul desperat al iguanodonului ucis — strigătul acela înfiorător, care a străbătut pădurile. Imi veni în minte capul la lumina de o clipă a faclei Lordului John. Treceam acum pe revierul de vânătoare al acestei creaturi. În toată clipa putea să năvălească din umbră asupra mea acest monstru îngrozitor, fără nume. M-am oprit, și luând din buzunar o cartușe, deschisei arma. Când am atins incuietoria, imi tresări inima de

groază. Nu luasem cu mine carabina ci o biată armă cu alică!

Mă cuprinde de nou gândul să mă întorc. Fără îndoială aveam un puternic motiv — un motiv, care nu mi l-ar putea discuta nimenea. Dar de nou mândria nebună izbândi gândul sănătos. Nu puteam, nu-mi era permis să mă întorc bătut. De altfel, în fața primejdiilor, pe care le-aș putea întâlni, tot așa fără folos mi-ar fi și cea mai puternică carabină, ca și arma de paseri. Dacă m-aș întoarce în taberă, ca să-mi schimb arma, cu greu aș putea să intru și să ies fără să fiu observat. Și în cazul acesta ar trebui să explic planul meu, și planul nu ar mai fi singur al meu! După o scurtă ezitare, îmi făcui curaj și mi-am urmat drumul, cu inutila armă subsoară.

Era înspăimântătoare întunecimea din pădure, dar și mai plină de groază mi se păru lumina albă de lună, care umplea poiana iguanodonilor. Ascuns în tufiș trecui cu ochii peste ea. Nu văzui nici una din brutele gigantice. Poate le-a îndepărtat dela pășunea lor obișnuită tragedia, care a nimicit pe una din ele cu câteva zile înainte. În noaptea misterioasă, argintie nu

am văzut urmă de viețuitoare. Luându-mi inima în dinți m'am furișat alergând dea curmezișul poenei, și ajuns în tufăria de dincolo mi-am găsit călăuza: părăușul cunoscut. Era un tovarăș drag, povestind parcă în zgomotul ce-l făcea curgând, aducându-mi aminte de părăul cu păstrăvi din West Country, unde, în copilăria mea, pescuim noaptea. Urmându-i cursul în jos, trebuia să ajung la lac, și urmându-i cursul în sus, trebuia să mă întorc la tabera noastră: nu puteam întârzi. Câteodată trebuia să mă îndepărtez de el, în urma tufelor de neștrăbătut, dar reveneam de nou, fără a pierde din auz nici pentru o clipă murmurul lui prietenesc.

Coborând înspre centrul platoului, pădurile se deschideau tot mai mult, și locul codrului îl luau tufe, presărate pe ici-colo cu arbori înalți. Aici puteam înainta mai bine, și puteam vedea în jur, fără ca să fiu văzut. Trecui pe lângă mocirla pterodactililor, și pe când treceam, de lângă mine se înălță deodată în aer o asemenea creatură, cu un sunet sec, piefos, bălând din aripile enorme, — cel puțin de douăzeci de picioare dela vârf la vârf. Pe când trecu în dreptul lunii, am văzut că lumina străbătea prin aripile mem-

branoase, și părea un schelet sburător, pe cerul tropical, înstelat. M'am pitulat sub tufe, după ce știam din experiență, că un țipet al acestei creaturi îmi aduce pe cap o sută de monștrii de aceștia. Nu m'am mișcat din loc, până ce l-am văzut, că se așează de nou.

Noaptea era tăcută, dar înaintând, am început să aud un sunet murmurător, neîncetat, undeva în fața mea. Pe măsură ce înaintam se deslușea mai mult, până am ajuns aproape de originea lui. Oprindu-mă am constatat, că sunetul era constant, purcedea din același loc. Părea clocotul unei ape într'un enorm cazan. În curând i-am găsit originea, găsind în mijlocul unei poenițe un lac — sau mai bine o fântână, după ce nu era mai mare decât bazele din Trafalgar Square — cu o substanță neagră, rășinoasă, umflându-și și scăzându-și suprafața de mari clăbuci de gaz, cari se înălțau din adânc. Aerul în jur era plin de vapori, și pământul într'un mare cerc era atât de fierbinte, încât nu-mi puteam ține mâna pe el. Era evident, că forța enormă vulcanică, care a înălțat odinioară platoul acesta, nu adormise încă de tot. Dealungul călii mele am văzut în repeșite rânduri stânci negre de lavă pătrunzând prin straturile de vegetație luxuriantă, care le acoperea, dar acest puț de asfalt în mijlocul jungheleului era primul semn, că sunt în activitate până în ziua de azi unele deschizături ale vechiului crater. Nu aveam vreme să mai examinez acest loc, dacă voiam să-mi îndeplinesc gândul, și să fiu în zori la tovarășii mei.

A fost un drum plin de groază, pe care nu-l voi uita cât voi trăi. În luminișurile scaldate în argintul lunii, mă furișam pe margini, sub scutul umbrelor. În deș și răzbeam cu greu încremenind locului, cu inima strânsă, de câteori auzeam vre-o creangă uscată rupându-se sub pasul animalelor care se stârneau de mine, sau treceau în apropiere. De câteva ori zării apărând umbre mari, ca să dispară a doua clipă, umbre largi, tăcute, care păreau că înaintează cu picioare tamponate. De câteva ori m'am oprit, hotărât să mă întorc; — și totdeauna mândria a învins frica, și mă împingea spre țința trudelor mele.

În fine (ceasornicul îmi arăta unu după miezul nopții) văzui prin deschizăturile deșiiului lucriri de apă, și după vre-o zece minute mă găseam în mijlocul trestiișului, care

„Nu-l
intreci
cu nimic
dar îl găsești
pretutindeni“
Geza Herczeg
fabrică che-
mica, Cluj.

6-21

Lyold 1732

inconjura lacul central. Eram mort de sete; m'am culcat la pământ și am înghițit cu poftă apa rece, proaspătă. În locul unde mă găseam era o potecă largă, bătătorită de nenumărate urme, evident un loc unde veneau la apă fel de fel de fiară. Aproape de mine se înălța un bolovan mare, singuratec, de lavă. M'am urcat în vârful lui, și așezat acolo, am avut o admirabilă priveliște în toate direcțiunile.

Primul lucru, pe care l-am văzut m'a umplut de uimire. Când am descris lucrurile, pe care le-am văzut din vârful copacului, ziceam, că dincolo de lac se întindea un pe-rete stâncos, care prezenta o serie de pete negre, verosimil guri de peșteri. Ei bine, când privi înspre stâncile acestea, am văzut în toate părțile discuri de lumină, pete luminoase, bine definite, ca fereștile unui vapor în întineric. Pentru o clipă am crezut, că vor fi focurile vreunui vulcan în acțiune; dar curând am văzut, că nu puteam să am dreptate. Doar un vulcan nu putea arde dealungul stâncilor înalte. Și atunci, care putea fi celalalt caz posibil? Era un lucru de necrezut, și totuși, așa trebuia să fie! Discurile de lumină nu puteau fi altceva decât reflexul unor focuri, care ardeau în caverne — focuri, făcute fără îndoială de mâini omenești. Pe platou viețuiau oameni! Cât de glorios mi-a fost justificată întreprinderea! Aveam să ducem de fapt în London lucruri senzaționale!

Am stat mult timp contemplând aceste guri de lumină, roșii, tremurătoare. Mi se părea, că sunt de parte de mine ca de zece mile, și chiar și dela distanța aceasta puteam observa, cum se întuneca din vreme în vreme câte un ochiu de lumină, când trecea vre-un om pe dinaintea focului. Ce n'aș fi dat să mă pot cățăra până la ei, să arunc o privire în aceste spelunci, și să aduc tovarășilor mei o cât de vagă informație despre tipul și caracterul de rasă al oamenilor, care trăiau în acest bizar loc! Dar, pentru moment nu putea să intre în discuție aceasta, fără însă să putem părăsi platoul până nu vom fi cules cât de cât cunoștințe asupra locuitorilor lui oameni.

Lacul Gladys — lacul meu — se întindea în fața mea, ca o enormă oglindă de argint viu, cu chipul lunii reflectat în mijlocul lui. Nu era un lac foarte adânc, după ce pe alocurea apăreau bănci de nisip, insule presărate. Pe suprafața lui, în toate

părțile puteam vedea viețuitoare, câte odată câte o coamă de reptilă răsărind din apă, de alteori un pește argințat saltând, sau spatele solzos al vre-unui necunoscut monstru. Odată, pe o bancă de nisip am văzut o vietate, care semăna cu o enormă lebedă, — avea un corp lenes, gât lung, flexibil, înaintând greoi pe marginea apei. Deodată se aruncă în apă, și un timp oare-care îi mai văzui gâtul încovoiat și capul, undulând deasupra apei. Apoi dispăru cu totul în adâncime.

Atențiunea mi-a fost luată însă în curând dela lucrurile aceste îndepărtate, de priveliști, care mi se îmbiau la picioarele mele chiar. Două creaturi, care semănau a fi doi armadillos gigantiți, s'au coborât la adăpătoare, intrând doi pași în lac, sorbind apa cu limbi lungi roșii, ca două panglici flexibile. Un cerb superb, cu coarne înrămurate, purtându-se majestos, ca un rege, veni însoțit de carboaică și doi viței, și beură alături de cei doi armadillos. Nicăiri nu mai există pe pământ asemenea cerbi, doar tarandul cel mai mare pe care l-am văzut vreodată, abea i-ar putea ajunge cu coarțele subsoară. Deodată cerbul tresări, adușmeacă încordat, și scotând un scurt muget de alarmă dispăru în trestii, urmat de familia lui, pornindu-se după ei grăbiți și speriați și cei doi armadillos. Se cobora pe potecă, la apă, un nou oaspe, un animal monstruos.

O clipă m'am întrebat, unde voi fi văzut eu înainte acest corp greoi, spinarea aceasta încovoiată, cu o creastă dințată dealungul ei, capul acesta curios, de pasere, pe care îl ținea plecat la pământ. Apoi mi-am adus aminte. Era un stegosaur — aceeaș creatură, pe care Maple White a imortalizat-o în caetul lui de schițe și care a fost primul obiect, care i-a atras atențiunea lui Challenger — poate acelaș specimen, pe care l-a întălnit nenorocitul artist american. Pământul tremura sub greutatea lui îngrozitoare, și înghițiturile

lui voluminoase răsuna în noapte. Vre-o cinci minute stătu atât de aproape de stânca pe care mă găseam, încât dacă mi-aș fi întins mâna, aș fi putut atinge hidoasele creste care se clătinau pe spatele lui, la oricare mișcare. Apoi plecă înapoi, și pieri în desis.

Ceasornicul îmi spunea că erau două și jumătate, timpul suprem să pornesc spre casă. Nu-mi era greu de găsit direcția în care aveam să merg, doar venisem tot alături de părăiașul meu, și curgea în lac abea de o svârlitură dela locul unde mă găseam. Am plecat, vesel, simțind, că am făcut un lucru bun și că duceam tovarășilor mei un frumos mănunchiu de noutăți. De cea mai mare importanță mi se părea descoperirea tocurelor din caverne, și siguranța, că platoul era locuit de vre-o rasă de troglodiți. Dar în afară de aceasta erau de importanță și cele ce am văzut la lacul central. Puteam afirma, că este plin de creaturi străni și că am văzut scene din viața unor animale primevale, pe care nu le-a bănuț încă nimenea. Mă gândeam — mergând spre casă — că puțini oameni vor fi avut în lume parte de asemenea noapte, sau au fost în stare, în un așa scurt timp, să îmbogățească cu atât material nou cunoștințele omenești.

Mergeam pe colină în sus, în gând cu lucrurile aceste, și ajunsei la un loc, care era calea jumătate până la tabără, când am fost răpit din reveriile mele de un sunet curios, care venea dela spatele meu. Era un sunet între urlet de lup și săsăit de șarpe, adânc, vibrător, amenințător. În apropierea mea fără îndoială, se găsea o creatură stranie; privii în jur fără să văd ceva, apoi îmi înteeii pașii. Mai făcui vre-o jumătate de milă, când auzii de nou urletul, tot înapoia mea, dar mai puternic, mai amenințător, mai aproape. Mi s'au oprit bătăile inimii, când îmi veni gândul că monstrul, ori care ar fi el, mă urmărește. Îmi fugi frigul și mi se ridică părul în cap la gândul acesta. Că acești monștri se

AMERICANĂ

**VÂNZAREA
EXCLUSIVĂ:**

Librăria LEPAGE Cluj

Cereți ofertă!

sfășie între ei, e un lucru de înțeles: o parte a sălbaticii lupte pentru existență; dar mi-se părea ciudat, inadmisibil par'că, ca ei, să vâneze în toată forma, după bunul lor plac, oameni, oameni din lumea civilizată. Imi reamintii de nou gura plină de sânge, pe care am văzut-o la lumina torței Lordului John, ca o oribilă viziune din cel mai adânc cerc al Infernului lui Dante. Cu genunchii tăiați, am înlemnit, fără să pot face un pas, privind cu ochii încremeniți cărarea dinapoi mea, scaldată în lumina lunei. Totul era liniștit ca într-o noapte din povești. Nu puteam să văd, decât sus scânteierea de argint a stelelor, iar jos umbrele negre ale tufișului. Deodată sfășie tăcerea același răget gutural, amenințător, și mai puternic, și mai apropiat. Nu mai puteam avea nici o îndoială. Ceva era în urmele mele, apropiindu-se fiecare clipă mai mult.

Stăteam paralizat, privind nebun calea pe care am venit. Apoi deodată l-am văzut. În capătul poeniței prin care trecusem se mișcă brusc tufe. Din umbra lor se desprinsă o umbră și mai întunecoasă și sări în poiana luminată de lună. Am zis anumit „sări”, fiindcă monstrul mergea ca un kenguru, sărind în picioarele lui puternice dinapoi, ținându-și corpul ridicat, și picioarele dinainte strânse la piept. Era de o mărime și de o putere enormă; l-aș putea asemăna cu un elefant ridicat în picioarele dinapoi, decât avea mișcări foarte sprintene, oricât de greoi și s'ar fi părut. Pentru o clipă, după figură, nădăjduiam că e un iguanodon, despre cari știam, că nu sunt primejdioși. Dar în curând, — oricât de ignorant eram în ma-

terie, — am văzut, că am de a face cu o creatură cu totul de altă natură. În locul capului ca de cerb a iguanodonului erbivor, cu picioare cu trei degete, monstrul acesta avea un cap pătrat, lătare, ca de broască, capul care ne-a băgat în groază în sara aceia memorabilă din tabără. Răcnetul lui fiores și energia lui îngrozitoare cu care mă urmărea, dovedeau că era unul din mării dinosauri carnivori, cele mai înfricoșătoare fiară, pe care le-a adăpostit vreodată pământul. Cum înainta pe urma mea, din vreme în vreme se răzima în picioarele de dinainte și pleca capul la pământ. Imi adu-meca urma. Apoi se ridica de nou, și sărea în hopuri largi, de-alungul cărării mele.

Și acum, când mă gândesc la aceste grozavii, imi imbrobodă truntea sudorile răci. Ce puteam să fac? Aveam în mână o netrebuică armă de paseri. Ce folos îi puteam lua? Privii desnădăjduit în jur, căutând vre-un arboș, vre-o stâncă, dar eram în mijlocul unor tufișuri fără să pot găsi cu ochii ceva mai puternic, decât câte un tunchiaș gros ca mâna. Și când mă gândeam, că monstrul, care mă urmărea putea să rupă un arbore normal cum ai rupe un fir de trestie! O singură scăpare puteam să am: fuga. Nu puteam să fug bine printre bolovanii și terenul accidentat din apropierea pârâului, dar privind cu groază în jurul meu, am descoperit, încrucișându-mi calea, o potecă bătătorită bine. În cursul expediției noastre am dat în repetite rânduri peste asemenea cărării: poteci bătătorite de sălbăticiuni. Fugind în lungul acestei poteci, puteam izbuti; eram

doar un bun alergător, și bine antrenat. Aruncându-mi arma care nu-mai piedecă imi putea fi, am tras o așa fugă de o jumătate de milă, de care nu am mai făcut de când sunt și, sunt sigur, nu voi mai face nici când. Picioarele imi tremurau, răsuflarea nu mă mai ținea, simțeam că mă înăduș, nu mai am aer, că imi zvâcnește inima în gât, și totuși, știind la spatele meu moartea, am fugit, am fugit, am fugit. În urmă m-am oprit sfârșit cu totul. O clipă am sperat, că mi-a pierdut urma. În spatele meu poteca era tăcută. Apoi deodată monstrul a fost de câțiva pași de mine, cutremurând pământul sub salturile lui, umplând aerul cu răsuflatul enormelor lui plămâni. Era în călcăile mele. Eram pierdut.

Ce nebunie am făcut ascultând atâta vreme înainte de a porni la fugă. Până atunci mă urmărea dupe miros, încet, cu grije să nu-mi piardă urma. Dar pe urmă m-a văzut, când am rupt-o la fugă. De acum mă vâna dupe ochi, călăuzit și de potică, dela care nu mă puteam abate din pricina inpenetrabilului desis din dreapta și din stânga. L-am văzut apărând în cotitura poteci sărind copce largi. Luna lumina enormii ochi proeminenți. Și-rul de dinți mari din gura deschisă, ghiarele lungi dela picioarele lui de dinainte, scurte, puternice. Cu un țipet de groază, mă întorse și gonii nebunește dealungul cărării. În spatele meu resuna puternic tot mai puternic suflarea bestiei. Îi auzeam pașii grei aproape, la călcăile mele chiar. Toată clipa așteptam să-i simt ghiarele adâncindu-mi-se în spate... Apoi deodată o părăitură — cădeam în gol, și totul în jurul meu era întunecime și pace...

Când m-am trezit din amețeață — care nu cred să fi durat mai mult de câteva minute — prima senzație mi-a fost un miros greu, penetrant. Întingându-mi mâinile în întuneric, să pipăesc, am dat cu o mână de o masă moale care mi-se părea a fi o bucată de carne, iar cu cealaltă de un os mare. Deasupra capului meu se deschidea un cerc îngust de cer instelat, care mă convingea, că mă găseam în fundul unui puț adânc. Mă ridicai încetinel în picioare, și-mi pipăii trupul. Eram țepăn, ca bătut din creștat în tălpi, dar nu aveam niciun os fracturat, nici-o încheetură scrintită. Când mi-am amintit cu creurul tulpure antecedentele prăbușirii mele, privii cu groază în sus, așteptând

CELE MAI FINE!
Se găsesc: **KUN, CLUJ,**
și toate accesoriile în aceeași branșă.

să văd îngrozitorul cap, desemnându-se pe cerul, care începea să se deschidă. Nu am văzut înse nici-o urmă a monstrului, nici nu am auzit vre-un zgomot deasupra. Am început să înconjur închisoarea mea, încercând să ghicesc, ce putea să fie acest curios loc, în care am căzut într'un mod atât de binevenit.

Era un puț, în pereți verticali, cu un diametru de vre-o douăzeci de picioare. Pe fund erau împrăștiat bucăți mari de carne, cele mai multe în ultimul stadiu de putrefacțiune. Aerul era oribil, pestilențiat. Pășind cu grije peste aceste resturi de cadavre, m-am lovit de ceva tare, și am găsit, că în mijlocul puțului era înfipt un stâlp vertical. Era atât de înalt, încât nu-i puteam ajunge cu mâna la vârf, și mi se părea, că era uns cu grăsime.

Deodată mi-am adus aminte, că aveam la mine o cutiuță de chibrituri de ceară. Aprinzând unul, în fine mi-am putut da precis seama de locul în care m'am prăbușit. Nu mai putea încape nici o îndoială asupra rostului acestui puț. Era o cursă — făcută de mână omenească. Stâlpul din mijloc, înalt de vre-o nouă picioare, era ascuțit la vârful de dinsus, și era negrit de sângele învechit al animalelor care au căzut în el. La baza acestei formidabile țape era o grămadă de resturi de animale, văzându-se că cineva le-a scos din par, le-a ferit, ca să facă loc pentru noii victime. Îmi aduceam aminte, că Challenger susținea, că nu pot să fie pe platou oameni, fiindcă nu era de închipuit să poată rezista cu armele lor slabe formidabililor monștrii, care inopulau acest ținut. Dar acum vedeam cu ce mijloace se puteau susține acești oameni. În peșterile lor cu guri strâmte, indigenii — ori cine ar fi ei — găseau refugiu sigur dinaintea saurianilor mari, care nu puteau pătrunde acolo — de altă parte cu creurer lor desvoltat au ghicit arta de a pune curse, acoperite cu crengi, așezate în cărările bătătorite de fiare, și care erau în stare să prindă, să nimicească fără nici o primejdie pentru om, și pe cei mai înfricoșători monștrii. Omul a găsit pururea meșteșugul de a stăpâni pământul.

Nu era un lucru greu să urc pe rețele puțului, dar am stat mult pe gânduri până când m-am decis să revin la suprafață, în apropierea creaturii care era cât pe aici să mă omoare. Cine mă putea încredința, că monstrul nu pânđește în

dosul unui mănunchiu de tufe din vecini, așteptând să reapar. Am prins curaj, când mi-am reamintit o conversație dintre Challenger și Summerlee asupra obiceiurilor marilor sauriani. Ambii erau de acord, că monștrii acestia sunt aproape lipsiți de creer, că în micile lor cavități craniale nu era loc pentru focare de gândire cât de cât desvoltate; și că dacă au dispărut acești monștrii cu desăvârșire de pe fața pământului de din afară, este a se atribui fără îndoială stupidității lor, care i-a făcut neputincioși să se adapteze condițiilor de trai schimbate.

Să stee la pândă acum, ar fi însemnat că monstrul a găsit ce s'a ales cu mine; și aceasta presupune o operație intelectuală, legarea unei cauze de un efect. Era mai verosimil, ca aceasta creatură fără creer, acționând condusă numai de un instinct de pradă, a renunțat la vânătoare din momentul ce i-am dispărut dinaintea ochilor, și după o clipă de mirare stupidă va fi plecat mai departe în căutarea altui vânat. Mă cățărui până în vârful puțului și privii în jur. Stelele palizeau, cerul se lumina, și vântul răcoros al dimineții îmi înviorea fața. Nu am văzut n'am auzit nimic suspect. Inceținel am ieșit din groapă, și mă așezai pe pământ, gata să sar de nouă în locul meu de mântuire, dacă s'ar arăta vre-o primejdie. Apoi, încurajat de perfectă liniște, care domnea în jur și de zorile care mijeau, mi-am făcut curaj și mă furișai grăbit înapoi, pe cărarea, care mă adusesse aici. La o depărtare oarecare mi-am găsit arma, și nu mult după aceia am dat de pârâu: călăuza mea. Și așa, am plecat spre casă, privind adesea cu groază în urma mea.

Deodată se produse ceva, ce îmi aduse aminte de tovarășii mei. În aerul limpede al dimineții răbufni deodată lovitura îndepărtată a unei puști. O singură împușcătură. Mă oprii, ascultai încordat: tăcere. O clipă mă stăpâni gândul, că a dat peste tovarășii mei vre-o primejdie. Dar în curând găsi o explicare cu mult mai simplă și mai naturală. Era acum ziua mare. Fără îndoială au observat lipsa mea. Și-au închipuit, că m'am pierdut în pădure, și au dat un foc de armă, să mă călăuzească. Adevărat, că am luat hotărârea să nu pușcăm decât în caz extrem, dar crezându-mă în primejdie, nu au mai stat pe gânduri. Era de datoria mea să alerg din toate puterile, să nu-i mai țin în nesigurantă și grije.

Eram obosit, extenuat de cele îndurate — și așa nu înaintam dupăcum aș fi dorit; dar în sfârșit am ajuns în ținuturi pe care le cunoșteam. Mlaștina pterodactililor mi-a rămas în stânga, în față aveam poiana iguanodonilor. Ajunsesem să mă despartă de Fortul Challenger abea o frânghie subțire de pădure. Chiuii vesel, cu gândul să-mi liniștesc tovarășii cu o clipă mai curând. Nimenea nu-mi răspunse. Tăcerea aceastea prevestitoare de rău îmi strănse inima. Grăbii pasul, alergai cât mă țineau puterile. Ocolul împrejmuit de baricadele noastre era în fața mea, așa cum l-am lăsat azi noapte — dar poarta de spini îi era larg deschisă. Năvălii înlăuntru. În lumina rece a dimineții îmi văzură ochii un tablou îngrozitor. Lucrurile noastre erau împrăștiat pe pământ într'o sălbatecă dizordine; tovarășii mei au dispărut și lângă cenușa vetrei noastre roșea iarba, în o largă pată, sânge încheșat.

M'a izbit atât de mult această neașteptată lovitură încât mi se pare că mi-am pierdut, pentru câteva, clipe mințea. Îmi aduc aminte, cum îți amintești ziua un vis grozav, că am alertat nebun prin pădure strigându-mi tovarășii, urlând ca un descreerat. Din umbrele pădurii nu-mi răspunse nimenea. Mă îngrozea gândul înfiorător, că nu am să-mi mai văd nicicând tovarășii, că mă găsesc singur singurel în acest loc înspăimântător, lipsit de posibilitatea de a mă întoarce în lumea mea, că în fine, sunt condamnat să trăiesc și să mor în această țară a groazei... În desperarea mea îmi venea să-mi smulg părul, să mă izbeșc cu capul de copaci. Ahea acum îmi dădeam seama, cât de mult mă răzimam eu

**Cărți, reviste românești,
franceze, germane, etc.
hârtie, articole de birou,
mașini de scris**

confecție de hârtie și
împimate de orice
natură la:

Librăria, Papetăria, Tipografia

LEPAGE Cluj

Cereți cataloage, liste
și oferte. 6—6

pe tovarășii mei, pe încrederea veșnic senină alui Challenger, pe sângele rece, pe curajul Lordului Roxton! Fără ei eram ca un copil în întuneric: neputincios și neajutat. Nu știam încătrău să dau, de ce să mă încep.

După timpul stăpănit de prima groază, am încercat să descoper, care a putut fi nenorocul care a căzut pe capul bieților mei tovarăși. Dizordinea estreme din taberă dovedea, că s'a produs un atac oarecare și pușcătura, pe care am auzit-o, marca timpul acestui atac. Toate armele zăceau neatînse pe pământ. În expresul Lordului John o cartușe era pușcată. Păturile lui Challenger și ale lui Summerlee erau întinse încă lângă foc, un semn că dormeau încă în clipa atacului. Cuciile cu munițiune și alimente erau împrăștiate sălbatec în tot cuprinsul taberei, împreună cu nenorocitele noastre aparate de fotografiat și plăcile lor. Dar nu lipsea nimic. De altă parte, au dispărut toate alimentele neîmpachetate — și îmi aminteam, că era o bună cantitate de aceste. Așadar atacul provenea dela animale și nu dela indigeni, după ce oameni de ar fi fost nu ar fi lăsat nimic în urma lor.

Dacă au fost inse animale, sau un singur animal îngrozitor, ce s'a ales de tovarășii mei? O fiară sălbatică i-ar fi rupt, lăsând urme de haine, de oase. Fără îndoială aveam în față urăta baltă de sânge, care dovedea violență, rănire. Un monstru de felul celui, care m'a gonit azi noapte, ar putea duce în gură un om, cum duce pisica șoarecele. În cazul acesta ceilalți tovarăși ar fi urmărit fiara, să încerce o scăpare a victimei. Dar atunci fără îndoială și-ar fi luat armele cu ei. Cu cât mă căzneau mai mult să desleg problema creerii mei oboșiți și disconcentrați, cu atât găseam mai puțin o explicație cât de cât plauzibilă. Cercetai oți luare aminte pădurea jur de jur, fără să găsească cea mai mică urmă care m'ar fi ajutat să trag o concluzie rezonabilă. În căutările mele după urme m'am pierdut odată, și numai norocul mi-a ajutat să regăsesc trista noastră tabără.

Deodată îmi vine un gând, care îmi încălzi puțințel sufletul. Nu eram, totuși, singur singurel în lumea aceasta. Colo jos, la poalele stâncilor, așa de aproape încât mă putea auzi, aștepta credinciosul nostru Zambo. Mersei la marginea platoului și privii în adânc. Da, era colo

jos, învelit în păături, lângă focul lui. Dar spre mirarea mea lângă el mai ședea încă un om. O clipă îmi saltă inima de bucurie, crezând că e un tovarăș al meu, care a reușit să coboare stâncile. Privind mai bine mi s'a destrămat de grabă bucuria. Soarele care răsărea se reflecta roșu pe pielea acestui om. Era un indian. Chiuii din toată puterea, fluturându-mi batista. Zambo sări în picioare, făcu semn cu mâna și se grăbi să urce țăncul de stâncă. În curând era aproape de mine — între noi îngrozitoare prăpastie! — și îmi asculta fără răsuflat îngrozitoare poveste a celor întâmplate.

— Să crezi, Massa Malone, că i-a dus dracul, zice convins. Ați ajuns în țara dracilor, zău, și ei vă duc pe toți, rând pe rând. Ia seama Massa Malone, coboară-te de grabă, până nu apucă să te ducă și pe tine.

— Cum aș putea să mă cobor?

— Făți o funie din plante cățărătoare. Arunc-o aici de un capet, și treci pe ea ca pe pod.

— Ne-am gândit noi la aceasta. Decât nu se găsească aici liane, care să ne fiină.

— Trimite după funii, Massa Malone.

— Pe cine să trimit? Unde să trimit?

— Trimite la satele de indieni. Acolo sunt destule funii de piele, tari. Colo jos am un indian; trimite-l.

— Cine e?

— Unul dintre ai noștri. Mergând spre casă l-au bătut ceilalți și i-au luat partea lui de plată. S'a întors aici. Gata să ducă scrisoare, să aducă funii — gata la orice.

Să ducă o scrisoare! De ce nu aș scrie încă una? Și poate ne va aduce ajutor; dar în tot cazul va încunoștința pe cei ce ne-au trimis, cu nu ne-am pierdut viețile într'un lucru de nimic, și scrisoarea va salva pentru știință importanțele descoperiri, care ne-a fost dat să le facem. Am gata două scrisori. Acum petrec ziua să o scriu pe a treia, care va aduce povestirea la clipa de față. Indianul poate le va duce în lume oamenilor. — I-am poruncit lui Zambo să se întoarcă de seară, și toată ziua aceasta apăsătoare mi-a trecut scriind cele întâmplate astă noapte. Am mai scris o scurtă notă, care să fie înmănată celui dintâi comerciant sau căpitan alb, pe care l-ar întâlni Indianul, implorându-l pe acest necunoscut să ne trimită funii, fără de care

suntem pierduți. Am aruncat lui Zambo aceste hârtii, și i-am aruncat și portofelul meu care conținea trei sovereigni englezi. Pe aceștia avea să-i primească acum Indianul, și i-am promis încă de două ori atâția, dacă se întorcea cu funii.

Si așa, dragă dle Me Ardle, acum vei ști în ce fel și s'a trimis această scrisoare, și vei cunoaște și soarta noastră, în cazul dacă nu vei mai auzi de nenorocitul Diale corespondent. Sunt prea obosit, prea deprimat decât să pot face planuri în noaptea aceasta. Măine voi încerca să întăresc mai mult acest refugiu ultim al meu, și voi mai căuta jur în jur, prin pădure, după urmele nenorociților mei tovarăși.

(Va urma)

Din suferințele presei ardelen. Di I. Constantinescu Delabaia vorbind într'un articol din Nr. 27 al excelentei foi „Conștiința Românească” despre presa românească din Ardeal, are următoarele constatări dureroase:

„În Ardealul în care trăim, asistăm la o adevărată tragedie a presei române: *folle românești*, — foi care luptă nu pentru vre-un partid, ci pentru cultura și unitatea națională, — *nu sunt cetite de intelectualii români, iar presa maghiară, sau evreo-maghiară, trăiește cu sprijinul puternic al cetitorilor români*...”

Și ca să se vadă și mai mult inconstința, se mai remarcă și lipsa sprijinului celor mai multe dintre institutele românești pentru foaia românească, cu toate că aceste institute strâng averi întregi de pe nația noastră. — Am avut și noi prilejul să facem această constatare tristă, când o mare bancă românească din Cluj după ce primit revista noastră 7 luni, a refuzat să ni-o aboneze, D-zeu știe din ce motive. Probabil ca să o poată înlocui cu vre-o gazetă evreo-maghiară, — națiunea, care constituie clientela favorită a acestei bănci românești, înființată după războiul sub egida emancipării noastre comerciale și industriale.

Geniul lui Edison. O gazetă americană stabilește valoarea geniului lui Edison la 15 miliarde dolari, ceea ce face cam 20% din tot aurul exploatat în America dela descoperirea ei. Aceste 15 mi-

liarde se referă la valoarea exploataării industriilor create în urma invențiilor lui Edison. Numai în America lucrează în total 1 milion și jumătate de oameni la aceste industrii, care au ceva comun cu geniul acesta uriaș. În industria cinematografică, de telefoane și cai ferate electrice lucrează cam 900 mii de oameni, în industria materialelor electrice cam 200 mii. Restul în alte industrii, bazate tot pe invenții de ale lui Edison. — Un geniu, într'adevăr, uriaș și de mare valoare!

Transgresiuni pe vapoarele americane. Se știe, că în America sunt interzise beuturile alcoolice. Vapoarele americane, cari traversează oceanele sunt suse și ele aceleași interdicții, nu numai în limita celor trei mile legale dela țărmul american, ci pe întregul lor parcurs.

Cu toate acestea publicul călător nu vrea să fină seamă de dispozițiile legii americane și-și încarcă bagagele cu tot felul de bunătăți alcoolizate, cari formează deliciul călătorilor. Până în prezent publicul călător n'a fost molestat de cercetările poliției pe vapoare. Astfel cabinele sunt înșesate cu beuturi vesele, iar sub mesele din restaurante se pot zări sticle acoperite discret de pânzături lungi pe când pe masă sunt expuse numai nevinovate sticle de apă minerală. Se prea poate, că americanii negustori cum sunt, nu voesc să extindă rigorile legii de prohibițiune și asupra vapoarelor. Căci în cazul acesta și-ar vedea periclitat traficul lor de călători pe apă, cărora regimul „sec” nu le convine.

Iată cum interesul distruge chiar descripțiile legale și aceea ce pe uscateste considerat ca transgresiune și supus pedepselor, pe apă este privit ca o necesitate impunibilă.

Grăul lui Tut-Ank-Amon. Se știe, că în cavoul faraonului Tut-Ank-Amon, despre care am vorbit și noi la timp, s'au găsit și câțiva saci de grâu, care cu toată vechimea lui de peste 3500 de ani se aseamănă cu grăul nostru, având aceeași formă și culoare.

Intr'o fermă engleză s'a făcut experiența, dacă acest grâu preistoric wai are puterea de a rodi.

Mare a fost mirarea, când grăul a început a incolți și a se desvolta, ca și când sămânța lui ar fi fost proaspătă.

Și așa englezii cu experiența se pot lăuda, că au mâncat pâine de 3500 ani, care este desigur tot atât de gustoasă, ca și cea făcută din grâu de Banat.

Inchisorile Mandschuriene. Un călător englez sosit de curând din Mandschuria ne descrie felul cum sunt alcătuite inchisorile din această țară semisălbatică. Intr'o clădire de lemn sunt mai multe camere unde nu pătrunde niciodată lumina. În aceste camere sunt așezate una peste alta niște colivii de lemn lungi de un metru și late de 75 centimetri. În aceste colivii sunt închiși deținuții, cari trăiesc în tortura de a nu-și putea întinde niciodată mâinile și picioarele. Ei sunt legați de gât cu lanțuri grele, iar de mâni cu alte lanțuri. Unii o duc așa toată viața. Măncarea li-se dă printr'o gaură scobită în peretele coliviei.

Ei nu sunt torturați numai de lanțuri, de neședere, sau pentru că nu-și pot întinde membrele, ci și de frig, care e înspăimântător în acele părți.

Jertfa de sine. Această virtute este una din calitățile cele mai alese ale ființei omenești. „A te jertfi pentru binele deaproapelui”, iată una din cele mai sfinte precepte ale Mântuitorului, care s'a jertfit însuși pentru binele omenirii. Popoarele civilizate înțeleg mai bine rostul acestei învățături. De aceea cronică înregistrează zilnic acte de eroism sau jertfă de sine, pentru a salva viața sau bunul de-aproapelui.

Un caz de această natură s'a întâmplat de curând în Londra. În spitalul Colegiului regal din acest oraș se găsea o doamnă tânără, care trebuia supusă unei operații. Cum pacienta era prea slabă, pentru a putea suporta fără pericol o astfel de operație, s'a hotărât să i se facă o injecție de sânge. Cazul fiind urgent, directorul spitalului, Mister Bedwell, a cerut ajutor prin T. F. F. la teatrele unde se concerta zilnic.

Pe aceeași cale au sosit imediat 35 de răspunsuri cu numele și adresa ofertanților.

O sută de milioane — fără stăpân. Nimic nu caracterizează mai bine catastrofa financiară a Germaniei decât următoarea știre venită din Lipsca.

Intr'o bancă din acest oraș s'a găsit de curând un pachet strein, care conținea o sută de milioane de mărci. S'a anunțat în ziare, s'a afișat în toate părțile cazul, pentru a se găsi păgubașul. Nimeni nu s'a înșfășinat.

O sută de milioane, un bagatel, pentru care nu se mai deranjează nimeni. Tristă situație.

Un poet mort de foame. Știrea nu inspiră nici o senzație. Artă își are de multe ori victimele ei. Tragediile în viața artiștilor se succed cu aceeași uluitoare repezițiune, ca și pe scenă. Faptul îl cităm mai mult din curiozitate, ca un eveniment destul de natural, mai ales în epoca aceasta de refacere, în care materialistii ies învingători, pe când idealistii sunt suprimați de greutățile vieții.

Victima foamei este poetul vienez *Maximilian Bern*, cunoscutul autor al colecției „Die zehnte Muse”.

Cugetătorul învins de greutatea vremurilor de astăzi a murit la Berlin în capitala Kaiserului exilat, plină de agitații și de lipsuri.

Un coleg de suferințe i-a dedicat următorul epitaf care schițează deajuns vitregia vremurilor de astăzi:

„Aici odihnește în Domnul
Liricul Maximilian Bern
O, oare de ce l'o fi născut o mamă
germană!

Ei a murit de foame în al 74-lea an
al vieții.

Să fi trăit și cântat la sălbatici
N'ar fi avut o soartă atât de tristă.

Călătorule! roagă-te pentru ceata poezilor și a cugetătorilor.

Călăului care sugrumă Binele și Frumosul!

ATELIER MODERN
DE FOTOGRAFII

G-A-R-D-I & Co.

CLUJ, STRADA
ȘAGUNA No. 13

O țărancă decorată cu legiunea de onoare. Aceasta este cea mai de cinste distincție în Franța. De curând crucea „Legiunei de onoare” a fost acordată unei țărancă din departamentul de nord, pentru merite agricole.

Aceasta femeie bravă este mamă la 14 copii dintre cari 5 au murit pe câmpul de onoare.

În decursul războiului și-a lucrat singură pământul cu toată vârsta înaintată de 74 de ani.

Ministerul agriculturii d. Cheron i-a acordat înalta distincție pentru a incuraja cât mai mult agricultura.

Scrisori dela redacție

Am primit abonamentul dela următorii: Gavril Pipos 120 Lei; Emilia B. Șogan, restul pe anul acesta; Ioan Adam 60 Lei; Casa de cetire „Gh. Coșbuc” Bacifalău 70 Lei.

Eugen Sibianu. Prinut cu mulțumiri cei 360 Lei și conțați după indicațiunile date.

P. T. „Un farmec de seară” este, în adevăr, cum ziceți D-v. una dintre cele mai puțin reșuite. Dacă aveți mai bune, trimiteți-le pe acelea.

M. B. în *E. Poeziile D-v.* sunt sfioase încercări de tinerțeț, care nu se pot încă publica.

O. Ș. Compoziția D-v. nu are nicio notă remarcabilă, pentru a se putea publica.

I. B. Poezia D-v. e nepublicabilă din pricina unor expresiuni greșite.

Publicații noi

Din editura „Cartea Românească”:

T. Târnav: Istoria vieții mele, 6 lei.

I. Slavici: Românii din Ardeal, 6 lei.

I. Turghenief: Apele primăverii, 6 lei.

I. Slavici: Educațiunea fizică, 3 lei.

Educațiunea morală, 3 lei.

M. Beza: Romanticismul englez, 25 lei.

M. Sadoveanu: Floare ofilită, roman, ed. II, 32 lei.

I. Slavici: Povești, 25 lei.

S. Ionescu: Negustorii noștri, 10 lei.

C. V. Bătureanu: Pedagogia medicală, 12 lei.

Dr. Bogdanovici: Intervențiuni obstetricale, 30 lei.

Mihail Sorbul: Praznicul calicilor și săracul Popă, piese, 1250 Lei.

Al. Gh. Doinaru: Călugarul Gherasim, 3 Lei.

Gheron Netta: Cercetări economice asupra regiunii Orșova-Severin.

Dimitrie Cantemir: Descrierea Moldovei, Traducere de Dr. G. Pascu, 30 Lei.

Din alte edituri:

Al. I. Stamatiad: Pe drumul Damascului, poeme religioase. Casa școalelor, 16 lei.

C. Berariu: Cheles-Impărat, poem dramatic, edit. Junimea literară, Cernăuți, 30 L.

M. G. Samarineanu: Tablouri din Pind, 20 lei.

Nic. Jugănar: Lira Libertății, cântece naționale. Edit. Auspitz, Lugoj, 16 lei.

Szenkowitz Elek: Grófof és Inasok, roman în ungurește, 45 lei.

Junimea literară, Nr. 8—9, Cernăuți.

Ramuri, 1 Sept. 1923, Craiova.

Școala, Nr. 11—12, Cernăuți.

A apărut:

și se găsește de vânzare
la administrația noastră:

DOUĂ IUBIRI

versuri lirice de
RADU MĂRGEAN
PREȚUL 7 LEI FRANCO.

LA**Regele Pălăriilor**

au sosit

Noutăți

în specialități de mode de domni.

17—23

Lloyd 1287

Sticle și oglinzi pentru mobilă,
șlefuite în stil baroc, în formă
de stea și flori, precum și după
desenuri, se pregătesc artistic la
Fabrica și șlefuitoria de sticle și oglinzi.

**HUNWALD
CLUJ**

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1—47.

Resmăluim oglinzi stricate.

Lloyd 1152

18—24

**Intreprindere Electrotehnică
Românească****Teodor Maior**

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

Furnizează: Electromotoare, Dina-
muri, Vase pentru gă-
tit, FEARĂ DE CĂLCAT, Acumulatori, BECURI
pentru orice tensiune și lumină, diferite
alte aparate electrice și materiale de in-
stalație.

Execută: la comandă orice instalațiuni
de lumină, transmițeri de
forță atât în loc cât și în provincie, PRO-
IECTE ȘI OFERTE LA CERERE GRATUIT.

Stațiune de încărcat
18—22 și reparat acumulatori.

Adresa destinatarului:

1228

Emilian Stoica, protopop

jud. Târnava-Mare

Cohalm

Frații Renner & Co. S. A. Cluj

Este
cea mai
mare fabrică
de pielărie din Ro-
mania. Produsele ei: In-
altăminte, curele de transmi-
siune, diferite feluri de
pielărie și talpă con-
curează cu ori-
ce produse
streine

! Cereți pretutindeni aceste produse !**S'A DESCHIS INSTITUTUL IDROTERAPEUTIC****„DIANA“**

BĂI: DE ACID-CARBONIC, ESTRAS DE BRAD, DE SUL-
FUR, DE SARE, ELECTRICE, TERMALE, DE SOARE etc.

12—24

Medic conducător: Dr. PORSCHÉ neurolog. Lloyd 1634

BERILE fabricii de bere CELL din Cluj

Berea nutritoare

Berea

Hercules și Monostor

Specialitatea deschisă

brună din malți dublu

DEPOURI ȘI REPREZENTANȚE ÎN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei, Tășnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-
cuta Mare, Sighetul Marmăției ș. a. m.

La administrația noastră se
găsește de vânzare Colecția
completă din 1922 a revistei „**COSINZEANA**“
Prețul unei colecții nelegate
O colecție legată frumos

„COSINZEANA“

Lei 120—
Lei 180—